

УДК 7.05:687.016

ПРИЙОМИ СТИЛЬОВОГО ПОЄДНАННЯ ЕТНІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ ФОРМАМИ КОСТЮМА

КРОТОВА Тетяна, БАРАНОВА Алла, ХОЖЕБЕКОВА Феруза,
ХУ Венцьзе

Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна
krotova_t@ukr.net

Охарактеризовано досвід японських модельєрів щодо поєднання структурних складових етнічного і європейського костюмів. На прикладі творчості Х. Морі виділено відмінні риси європейського і східного костюмів, проаналізовано авторські прийоми у створенні моделей одягу протягом 1980-2019 років.

Ключові слова: європейський костюм, костюм сходу, полістилізм, авторські прийоми.

ВСТУП

Протягом кількох століть відбувається культурно-мистецька взаємодія різних етнічних спільнот з європейською. Схід і захід знаходять точки дотику в мистецтві й дизайні, і різні їх форми не витісняють одна одну, а співіснують водночас. Поєднання елементів традиційних костюмів з формами європейського, еkleктичне змішування стилів на початку ХХІ ст. отримало назву «полістилізм» [6]. Сучасні дизайнери у пошуках оригінальних нових рішень активно звертаються до діалогу різних культур в костюмі, опрацювання проектних ідей потребує творчого використання різних стильових напрямів, методів і прийомів. Досвід японських модельєрів розглядається як концептуальна і емпірична база для розробок моделей одягу, що синтезують риси двох культур.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Завданнями роботи є: дослідити творчі прийоми поєднання структурних елементів етнічного і європейського костюма на прикладі творчості японських модельєрів у період 1980 – 2019 рр., виявити відмінні особливості японського і європейського дизайну у вирішенні силуету, форми, кольору.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Питання, пов'язані із взаємодією Сходу і Заходу, розглянуто в контексті історії і практики проектної культури такими авторами, як Ш.Зелінг [1], О.Катасонова [2], Д.Ліу, О.Ежова, К.Пашкевич, Т.Кротова [5; 6] та ін. Новаторські розробки японських модельєрів, які у 1970-х рр. заклали нове уявлення про моду, і в наш час є актуальними для практики створення костюма. Для того, щоб окреслити послідовні кроки успішного вирішення костюма на основі поєднання структурних елементів етнічного і європейського

вбрання, проаналізуємо творчі прийоми японських модельєрів у зазначений період, визначимо відмінні особливості японського і європейського дизайну.

Для японської культури характерний певний тип сприйняття дійсності і навколишнього світу. Д.Стендли-Бейкер виділяє дві основних течії: імітація – тобто відображення зовнішнього світу в усьому його розмаїтті, та інтроспектива або самотність, властива лише цій країні [4, с.8]. Важливий етап взаємодії японської культури з європейською розпочався у 1965 р. з показу у Нью-Йорку колекції одягу Ханае Морі «Схід зустрічається із Заходом». За основу художньої концепції колекції вона взяла традиційне японське кімоно, але інтерпретувала його, використовуючи сучасні високоякісні матеріали. Кімоно – складний ансамбль, кожен з елементів якого несе закодованою інформацію, а для її розуміння необхідні спеціальні знання. Наприклад, рукав може мати різні значення: незамужні жінки носили кімоно із широкими довгими рукавами, з вишивкою і розписом, підв'язуючи його парчевим поясом із бантом ззаду. Рукав кімоно заміжніх жінок майже наполовину коротший, а візерунки на одязі – стриманіші.

Кольори, малюнки і орнаменти – все має таємний сенс, пов'язаний зі світорозумінням, історією, естетикою. Кольори уособлювали стихії, малюнки і орнаменти – пори року і природні явища. Квіти сакури, камелії або сливи повідомляли про прихід весни, гвоздики, лотоси та іриси нагадували про літо тощо. Окрім позначення пір року, зображення мають додатковий сенс: лотос символізує цнотливість, слива – ніжність, бамбук – мужність, сосна – довголіття [2]. Швидкоплинне панування смаків не властиве Сходу. «Якщо історію західної моди можна відобразити послідовністю силуетів, що змінюють один одного, то історія кімоно – це скоріше кругообіг візерунків і відтінків кольору, укладених в одну незмінну форму [3, с.102]. Наведені відомості характеризують японський одяг лише стисло. Якщо взяти до уваги, що до кінця ХІХ ст. він ділився на церемоніальний, святковий і повсякденний, і кожен різновид мав свої особливості і підпорядковувався суворим канонам, то очевидно – традиційний костюм займав помітне місце в системі культурних цінностей.

На думку О. Катасонової, східнознавця, дослідника японської культури, феномен провідних японських модельєрів, які працюють в Європі, полягає в тому, що «...вивчивши прийоми крою і кравецької майстерності «від кутюр» і поєднавши це з національною естетикою, вони повернули європейську традицію костюма в абсолютно непізнаному вигляді» [2]. Ханае Морі об'єднала естетику споглядального світовідчуття сходу і практичність заходу у наступних прийомах: дотримуючись європейського крою і силуету, поєднала їх з такими елементами східного костюма, як комір-стійка в стилі «мао», рукави кімоно, тканини зі східними орнаментами і пейзажами, а також фірмові елементи її компанії – метелики, що у японській культурі означають побажання щастя (рис. 1,2,3). Дизайнерка враховувала принципові відмінності європейського одягу у смислах, які вкладаються в його створення. Європейський костюм розрахований на цілісне сприйняття у коротку мить, на те, щоби справити яскраве враження. Багатоплановість східного костюма розрахована на довге сприйняття і споглядання деталей і елементів, які

приваблюють увагу одна за іншою; краса і витонченість проявляються поступово, сприйняття костюма і людини викликають приємні емоції, адже костюм орієнтований на поняття гармонії та закони мистецтва.

Рис.1

Рис.2

Рис.3

Рис. 1. Х.Морі. Сукня з метеликами. 1980

Рис. 2. Х.Морі. Модель з колекції осінь-зима 2016/2017

Рис. 3. Х.Морі. Модель з колекції осінь-зима 2018/2019

Наступну плеяду японських дизайнерів на європейському подіумі представили Іссей Міяке, Токада Кендзо, Еджи Ямамото, Рей Кавакубо, які на відміну від попередниці встали на шлях експерименту і «антимоди». Однак їх творчість тісно перетинається з принципами традиційної японської естетики. Уявлення японських модельєрів про силует відрізняється від західного. Вони відмовились від прилеглого силуету, розрізів, високих підборів – стереотипів жіночності та елегантності, прийнятих в Європі. Здебільшого їх рішення базуються на об'ємних формах, вільних, суголосних з традиціями. «У той час, коли європейський силует орієнтований на лінії грудей, талії, стегон, намагаючись перетворити людське тіло на «твір мистецтва», японські дизайнери ставлять собі задачу змінити форму фігури за допомогою нових пропорцій, завдяки чому сам одяг стає витвором мистецтва» [1, с.420].

Одним із найважливіших композиційних прийомів, що відрізняє мистецтво сходу від мистецтва заходу, є асиметрія, запозичена японськими майстрами з природи. Неправильність і недосконалість форм цінуються в Японії як ознака живого; японські дизайнери досягають зорової впорядкованості, відмовляючись від симетрії та єдиного зорового центра. Взаємодія вертикальних, горизонтальних і діагональних елементів утворює триаду, що символізує небо, землю і людину.

ВИСНОВКИ

Питання перетворення етнічних елементів вбрання різних народів і форм європейського костюма потребує спеціального розгляду. Успіх японських модельєрів – Х.Морі, І. Міяке, Т. Кендзо, Й. Ямамото, Р. Кавакубо обумовлений принципово новими рішеннями, в основі яких естетичні принципи етнічного

костюма. Незважаючи на розмаїття стилів і самобутніх прийомів, продемонстрованих японськими дизайнерами, можна виділити загальні риси, що об'єднують їх творчість і дозволяють виокремити її у цілий напрямок в європейській моді: прагнення до простоти, незавершеності, експерименту, вільна композиція, асиметрія, об'ємність форм, семантичне розкриття особливостей кольору, у деяких випадках – аскетизм або деконструкція, відчуття європейського крою і стилю, втілення традицій східного костюма на генетичному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зелінг Ш. Мода. Век модельєров. 1900-1999. М.: Konemann, 2000. 656 с.
2. Катасонова Е. Японская мода вчера, сегодня, завтра. Культура, литература, искусство. URL: https://studylib.ru/doc/874819/kul._tura--literatura--iskusstvo.-yaponskaya-moda-vchera
3. Мода и стиль. М.: Аванта+, 2002. 484 с.
4. Стендли-Бейкер Д. Искусство Японии. М.: Слово, 2002. 240 с.
5. Liu J., Yezhova O., Pashkevich K., Krotova T. Traditional Elements of Chinese Culture in Logo Design. International Circular of Graphic Education and Research. 2018. Issue 11. P. 66-75. URL: https://www.internationalcircle.net/international_circle/international_circle/international_circle/circular/issues/18_02/ICJ_11_2018_07
6. Krotova T. Classic Suit and Polystylism: Modern Parallels of Fashionable Forms Development Based on the Tendencies Analyses within the Framework of Great Britain and Ukrainian Fashion Week-2013. American International Journal of Research in Humanities, Arts and Social Sciences. 2014. Issue 6, Vol. 1&2, March-May. P. 19-24. URL: <http://iasir.net/AIJRHASSpapers/AIJRHASS14-307.pdf>

KROTOVA T., BARANOVA A., KHOZHEBEKOVA F., HU W. METHODS OF STYLISH COMBINATION OF ETHNIC ELEMENTS WITH EUROPEAN FORMS OF COSTUME

The experience of Japanese designers in combining the structural components of ethnic and European costume is described. On the example of H. Mori's work the distinctive features of European and oriental costumes are highlighted, the author's techniques in creating clothing models during 1980-2019 are analyzed.

Key words: *European costume, oriental costume, polystylist, author's techniques.*